

MARIAN M. DROZDOWSKI

Z dziejów Polski 1919-1921 (zbiór studiów)

W stulecie wojny polsko-bolszewickiej,
zaślubin Polski z Bałtykiem,
Konstytucji marcowej, pokoju ryskiego
i plebiscytu na Górnym Śląsku

Z DZIEJÓW POLSKI 1919-1921
(ZBIÓR STUDIÓW)

Marian M. Drozdowski

Z dziejów Polski 1919-1921

(zbiór studiów)

W stulecie wojny polsko-bolszewickiej, zaślubin Polski
z Bałtykiem, Konstytucji marcowej, pokoju ryskiego
i plebiscytu na Górnym Śląsku

Kraków

© Copyright by Marian M. Drozdowski, 2021

Opracowanie redakcyjne
Edyta Wygonik-Barzyk

Projekt okładki
Mateusz Jaszcuk

ISBN 978-83-8138-443-8 (druk)
ISBN 978-83-8138-444-5 (on-line, pdf)
<https://doi.org/10.12797/9788381384445>

Publikacja współfinansowana ze środków Samorządu Województwa
Mazowieckiego

Na okładce wykorzystano fotografię *Rok 1921. Naczelnik państwa Józef Piłsudski z prezesem Rady Ministrów Wincentym Witosem* (wklejka po s. 80), [w:] A. Zakrzewski, *Wincenty Witos. Chłopski polityk i mąż stanu*, Warszawa 1978

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA
ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43
e-mail: publishing@akademicka.pl

Księgarnia internetowa: <https://akademicka.com.pl>

Spis treści

Przedmowa Marszałka Województwa Mazowieckiego dr. Adama Struzika	11
Wstęp Autora.	15

Część I

Działania władz konstytucyjnych w latach wojny polsko-bolszewickiej 1919-1921.	19
---	-----------

1. Józef Piłsudski jako Naczelnik Państwa Polskiego i przewodniczący Rady Obrony Państwa	21
2. Rola Ignacego Paderewskiego w wojnie polsko-bolszewickiej (1919-1921)	41
3. Blaski i cienie traktatu wersalskiego z 28 czerwca 1919 r.	57
4. Radości i smutki gabinetu Leopolda Skulskiego (13 grudnia 1919 r. – 9 czerwca 1920 r.)	67
5. Rola ministra Stanisława Wojciechowskiego i premiera Władysława Grabskiego w latach 1919-1921.	77
6. Dokonania i niepokoje koalicyjnego Rządu Obrony Narodowej Wincentego Witosa (24 lipca 1920 r. – 13 grudnia 1921 r.)	93

Część II

Na drodze do zaślubin z Bałtykiem.	111
---	------------

7. Warunki polityczne powstania frontu pomorskiego gen. Józefa Hallera	113
8. Rola gen. Józefa Hallera w odzyskaniu Pomorza Gdańskiego.	121
9. Akt erekcyjny związany ze stuleciem powrotu nad Bałtyk	133

Część III

Przyczynki do dziejów wojny polsko-bolszewickiej	137
---	------------

10. Rola szefów Sztabu Generalnego Wojska Polskiego w wojnie polsko-bolszewickiej 1919-1921.	139
11. Wokół biografii gen. Kazimierza Sosnkowskiego.	155
12. Front północny w bitwie warszawskiej. Spór Piłsudski – Haller	161
13. Refleksje o wyprawie kijowskiej i reakcji na nią polskiej opinii publicznej	179

14. II powstanie śląskie w cieniu bitwy warszawskiej	185
15. Z dziejów Legii Akademickiej w czasie wojen polsko-ukraińskiej i polsko-bolszewickiej	193
16. Warszawa w przededniu bitwy pod Ossowem 14 sierpnia 1920 roku w <i>Dzienniku</i> jej siedemnastoletniego bohatera Jana Szczygileńskiego.	199
17. Harcerstwo polskie w czasie wojny polsko-bolszewickiej 1919-1921	207
18. Dzień Czynu Chłopskiego 15 sierpnia 2020 r. w Mariańskim Porzeczu.	227
19. Rola Kościoła katolickiego w Polsce w walce o niepodległość i w czasie wojny polsko-bolszewickiej	231
20. Refleksje o biografii Wincentego Witosa	241
21. Komuniści polscy w czasie wojny polsko-bolszewickiej 1919-1921	251
22. Warszawa od traktatu wersalskiego do pokoju ryskiego (28 czerwca 1919 r. – 18 marca 1921 r.)	261
23. Konstytucja 17 marca 1921 roku – konstytucją demokratycznego kompromisu	271
24. Preliminaryjny traktat pokojowy i umowa rozejmowa z 12 października 1920 r. oraz traktat pokojowy w Rydze z 18 marca 1921 r.	279
25. Górny Śląsk lat 1919-1921 w polityce rządu polskiego i reakcji społeczeństwa obywatelskiego	285
26. Rzeczpospolita inżynierska w pierwszych latach niepodległości (1918-1922)	297
Kalendarium	313
Bibliografia podstawowych dokumentów i opracowań	333
Indeks osobowy	339

Marian M. Drozdowski

Wskazania pradziadka

Gdybyś Ty wiedział,
Kruszynko najdroższa,
co to znaczy październik
w polskim kalendarzu...
Październik zwycięskich bitew
z Czerwoną Armią
i ryskiego pokoju
prapradziadka Twojego
Roku 1920.
Październik jenieckich obozów
i sowieckich śmierci,
podziału Polski
po wrześniowej klęsce
Roku 1939.
Październik burzonej stolicy,
Jej historycznych obiektów,
obozów, wypędzonych
jeńców i niewolniczych robotników,
Miasta ruin i rozpaczy
po klęsce Powstania
Roku 1944.
Październik nadziei
socjalizmu z ludzką twarzą,
po powstaniu poznańskim,

czasów Gomułki i Wyszyńskiego
Roku 1956.

Październik pandemii,
przepełnionych szpitali,
domów pogrzebowych.
Czasy rewolty obyczajowej
i niebywałej agresji
rodaków wobec rodaków
Roku 2020.

Znając te daty i
bolesne doświadczenia
Pradziadek
u kresu swych dni
życzy Ci,
byś był częstką Rodaków,
którzy umieli budzić nadzieję
tam, gdzie była rozpacz.
Umieli przebaczać
autorom niesłusznych
oskarżeń i decyzji.
Rozumieli dobro
jako to, co jednoczy
i siebie drugim udziela.
Bo człowiek jest tyle wart,
ile jest w stanie kochać.
Szanuj tych, którzy umieli
zagubić się w działaniu,
by nie zatonać w rozpacz.
Bo wiedzieli,
że wolność zdobyta przez ból i pracę
jest największą radością
uczciwego człowieka.
Kiedyś,
gdy Rzeczpospolita
wspominać będzie
czasy pandemii
i burzliwych starć społecznych,
najwyższym odznaczeniem będzie
Virtuti Civili –

Order dla tych,
którzy zgodną pracą
i służbą społeczną
umożliwili jej przetrwanie,
obronę historycznych wartości,
bo „na nich się jeszcze
święty ogień żarzy”,
i służyli trudnym wezwaniom
swoich czasów.

Warszawa, 22 października 2020 r.

Niniejszy zbiór studiów i szkiców [...] poświęciłem tematyce powrotu Polski nad Bałtyk oraz roli, jaką w nim odegrała armia gen. Hallera. Przypominałem też zasługi innych wybitnych Polaków, którym zawdzięczamy doprowadzenie do powrotu nad morze. [...] Drugim głównym tematem zbioru są różne aspekty wojny polsko-bolszewickiej lat 1919-1921. Jest on mi szczególnie bliski ze względu na udział w tej wojnie mojego ojca Jana Drozdowskiego [...]. Jego żołnierskie opowiadania i pieśni, które towarzyszyły mi w dzieciństwie oraz w młodości, pozostały ze mną na zawsze.

Moją pasją jest biografistyka historyczna, która pozwoliła mi spojrzeć na wojnę polsko-bolszewicką z pozycji wydanych przeze mnie biografii: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Paderewskiego, Juliusza Poniatowskiego, Aleksandra Dębskiego, Władysława Grabskiego, Władysława Raczkiewicza, Eugeniusza Kwiatkowskiego, Piotra Drzewieckiego i Stefana Starzyńskiego. [...]

W prezentowanym tu zbiorze starałem się syntetycznie przedstawić dokonania Naczelnika Państwa i Rady Obrony Państwa w czasie wojny oraz osiągnięcia kolejnych gabinetów: Ignacego Paderewskiego, Leopolda Skulskiego, Władysława Grabskiego i Wincentego Witosa.

[...] żaden rząd w najnowszych dziejach Polski nie dokonał tyle co pierwszy gabinet Witosa w tak krótkim okresie swego funkcjonowania – czyli od lipca 1920 r. do września 1921 r. – pomoc wojsku w zwycięskich bitwach: warszawskiej, niemeńskiej, lwowskiej i wołyńsko-podolskiej, zawieszenie działań wojennych 18 października 1920 r., zawarcie pokoju ryskiego 18 marca 1921 r., a dzień wcześniej – uchwalenie przez Sejm demokratycznej, kompromisowej Konstytucji marcowej; zawarcie sojuszu politycznego i wojskowego z Francją oraz z Rumunią; uruchomienie pomocy dla akcji plebiscytowej na Górnym Śląsku. [...]

W zbiorze najnowszych szkiców historycznych starałem się pokazać wielką aktywność społeczeństwa obywatelskiego, przede wszystkim młodzieży, i rolę wybitnych rodaków [...].

ze wstępu M.M. Drozdowskiego

<https://akademicka.pl>

Publikacja współfinansowana
ze środków Samorządu
Województwa Mazowieckiego

Mazowsze.
serce Polski

ISBN 978-83-8138-443-8

9 788381 384438